

REPRESALIAT: JOSEP ANGUERA BUIXEDA

Josep Anguera Buixeda, fill de Josep Anguera Pino¹ i Pilar Buixeda, va néixer a Esparreguera el cinc de novembre de 1915. Tenia dos germans més petits, el Miquel Anguera² i l'Antoni Anguera³. El seu pare⁴ es casà en segones núpcies amb Margarida Aragonés Vergés⁵. La família vivia al c/Barcelona, 24 d'Esparreguera.

El nostre represaliat sabia llegir i escriure i, abans de la Guerra Civil, havia treballat a l'empresa de Joaquim Aleu com a manyà, abans que aquest es dedicués a la fabricació de motos. Era ajustador i muntador. Va treballar també a Can Sedó de manyà, encara que poc temps, del 24 de novembre de 1936 al 30 de juny de 1938⁶. Després de la guerra, ja no va treballar més a Esparreguera ja que primer va estar empresonat i, en sortir, quan es va construir el pantà d'Oliana, hi va anar perquè arreglava i ajustava compressors. Posteriorment, va marxar a treballar a Sabadell.

En Josep Anguera –el Pepito, com era conegut familiarment– primer era membre de la CNT i posteriorment, quan es creà, de la UGT d'Esparreguera⁷, de la branca metal·lúrgica. La formació d'aquest sindicat a Esparreguera és posterior a la del sindicat majoritari en època republicana, la CNT. El 17 de desembre de 1936, el sindicat de la UGT d'Esparreguera emet un escrit⁹ dirigit al poble treballador de la vila, tot referint-se als "Camarades". La comunicació anava signada per 29 militants, un d'ells és en Josep Anguera¹⁰ –aleshores tenia 20 anys–. També signen aquest comunicat alguns dels nostres represaliats, la biografia dels quals es poden llegir en aquest projecte.¹¹

¹ El seu pare era nascut el 2 de juny de 1875 a Ascó, Ribera de l'Ebre (era pagès de cal Nadalet). Aquest, en iniciar-se la Guerra Civil tenia 60 anys i en feia 43 que vivia a Esparreguera. Treballava de filador a S.A. Sedó en cta. i sabia llegir i escriure. Font: Padró d'Esparreguera 1936. AMES.

² Nascut el dia 12 de desembre de l'any 1917, treballà als anys trenta a l'empresa Montané Font S.L., tot i que posteriorment fou barber.

³ Nascut el dia 10 de desembre de l'any 1920; havia treballat primer de fuster a l'empresa d'en Vicenç Esteve i, més tard, a Can Sedó, als telers –concretament des del dia 10 d'abril de 1951 fins al dia 15 de maig de 1966–. Llistat de treballadors de Can Sedó. Font: mNACTEC.

⁴ Ens consta per una fitxa de represaliat del Centro Documental de la Memòria Històrica (Salamanca), datada a Barcelona el 8 d'octubre de 1938 que estava "afiliado al Frente Popular". "Detenido". "Jornalero". La família, però, no en té constància d'aquest fet.

⁵ Nascuda a Monistrol de Montserrat, treballà de rodetera a S.A. Sedó en cta. Font: Llistat de treballadors de Can Sedó; mNACTEC.

⁶ Font: Llistat de treballadors de Can Sedó; mNACTEC.

⁷ Segons la fitxa del represaliat. Centro Documental de la Memòria Històrica (Salamanca).

⁸ El sindicat de la UGT es fundà a Barcelona el mes d'agost de 1888 i va tenir força dificultats per captar sindicalistes per diverses raons, però bàsicament per la competència inicial de la Federació de les Tres Classes de Vapor i la competència anarcosindicalista.

⁹ *Al poble treballador d'Esparreguera*, UGT, 17-12-1936. AMES.

¹⁰ Tot i que en el document hi posa "Angera".

¹¹ "MEMORIAL DEMOCRÀTIC DEL BAIX LLOBREGAT. De les experiències personals a l'èxit col·lectiu" impulsat pel Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat.

AL POBLE TREBALLADOR D'ESPARRAGUERA

CAMARADAS:

Es evident que'ls fets ens han donat la raó. Quan fa uns mesos neixia en aquesta vila, filla del moviment d'oposició a la C. N. T., la central sindical U. G. T. i que part dels homes que s'els havia confiat la seva direcció pactaven amb la C. N. T., els obrers que recolsoven la Unió General de Treballadors, fent-se càrrec dels moments que vivíem, ens absteníem de manifestar-nos contraris a l'absorció que uns companys s'avenien a fer amb la C. N. T.

Deiem nosaltres que una absorció no es podia considerar com una fusió i que no a molt trigar, sorgiria la desconfiança dels que anaven a la C. N. T. contra la seva voluntat.

Un casament a desgrat d'un dels dos que hi prenen part, té que donar forçosament un resultat nul. I això és el que ha passat amb el casament obligat per els que es deien pares de la U. G. T. Però, com que des del 19 de Juliol, els divorcis son una cosa sencillíssima aquest s'ha operat ja, hi veíem com una gran part de la família proletària d'aquesta vila està divorciada per complet.

Ens dol l'ànima veure com disposicions que dicta el Consell d'Empresa de la Fàbrica Sedó, no són complertes, o bé si ho són, és a costa d'amenaçes. No volem discutir si dites disposicions són o no ben orientades, el que si ens atrevim a dir es que una gran part del proletariat recel la dels seus dirigents sindicals.

Nosaltres havem dit sempre que és més fàcil entendre's dues directrius i fer complir cada una als seus afiliats, que no entendre's una sola directriu entre centenars de treballadors quant una gran part d'ells discrepa de la mateixa; i diem, que si les mateixes disposicions dictades per el Consell d'Empresa haguessin estat avalades per dirigents responsables de tots els sectors, no es de dupter de que tots haurien complert les disposicions emanades de les seves directrius.

Per tant, els que sota-signen, responsables del moment en que vivim, no estem disposats a que aquesta indisciplina filla d'un divorci existent entre una massa de treballadors i els seus dirigents sindicals actuals, continui. Anem doncs a la formació immediata de la Unió General de Treballadors; que consti però, que no ho fem en só de guerra ni de competència sindical, sino per recollir aquest malestar existent i transformar-lo amb una massa disciplinada i forta, que faci possible el bon funcionament del nou ordre econòmic social establert.

Esperem que els camarades de la C. N. T. es faran càrrec de que nosaltres no volem la desunió del proletariat, ans al contrari, s'ha demostrat que la desunió existeix avui, i que amb el pacte signat entre les dues centrals sindicals C. N. T. i U. G. T., es poden establir fermes lligams que fassin possible una bona entesa fins a arribar a l'esperada fusió de C. N. T. i U. G. T. en una sola sindical.

Visca la República democràtica!

Visca el Front antifeixista!

Visca Catalunya!

Esparreguera, 17 Desembre del 1936.

Joan Vendrell. — Josep Elena. — Vicenç Esteve. — Jaume Soler. — Manel Jornet. — Ramon Vandellos. — Denofel Bargalló. — Joan Valdeperas. — Joan Vilà. — Joan Bosch. — Salvador Ballús. — Agustí Bayona. — Josep Angera. — Jaume Vila. — Josep Descàrrega. — Salvador Ferré. — Francesc Elena. — Pascual Paulo. — Joan Jordà. — Francesc Musté. — Joan Soleras. — Miquel Morral. — Enric Roig. — Amadeo Navarro. — Esteve Forn. — Jacint Hierro. — Delfi Tragau. — P. Momé. — Enric Borràs.

Notul·la. — A partir del divendres, els nostres simpatitzants podran passar a recollir llur CÀRNET, en el local (antiga casa Galcerón).

Pasquí publicat per la UGT d'Esparreguera (17-12-1936) Font: AMES

El Josep en iniciar-se la Guerra Civil tenia 20 anys; sabem que va anar a la guerra per quinta i que arribà al grau de caporal. Se'l va donar per desaparegut al sector de Tremp¹².

La família, però, havia patit la incertesa de no saber on era el fill i en quina situació es trobava, per això demanà a les autoritats locals d'Esparreguera que els ajudessin a

¹² Segons la fitxa del represaliat. Centro Documental de la Memòria Històrica (Salamanca).

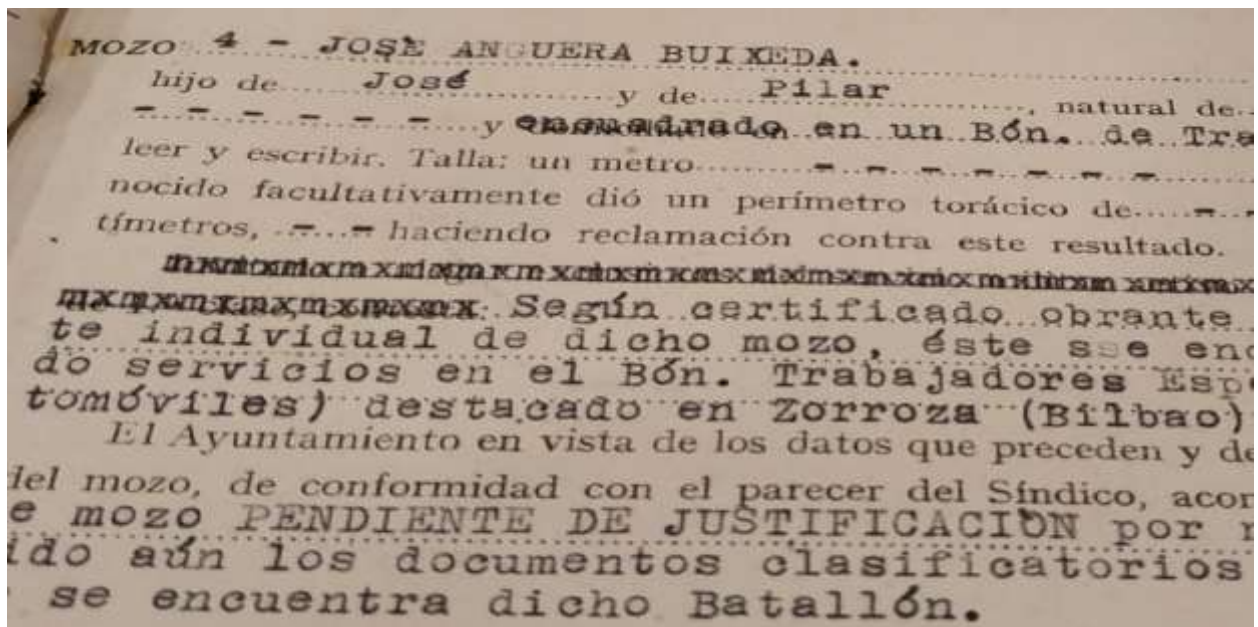
localitzar-lo. Tenim constància que el dia 2 d'agost de 1938, l'alcalde d'Esparreguera va escriure al pare de Josep Anguera, tot informant-lo que havia rebut un escrit¹³ amb data de 23 de juliol del mateix any, signat pel "Jefe de la de la Brigada" i pel "Comisario D. de Guerra" (ambdues signatures il·legibles) i que pels segells es dedueix que els remitents d'aquest escrit són el "Comisario Delegado de Guerra-134 Brigada Mixta-31 División" i "134 Brigada Mixta-Mando". En aquest document podem llegir:

Tengo el sentimiento de comunicarle que con fecha 25 de mayo último, fué hecho prisionero en cumplimiento de su deber, el cabo del primer Batallón de esta Brigada, D. José Anguera Buixeda, avecindado en la calle de Barcelona de esa localidad. -Pláceme hacer constar que el desaparecido cumplió en todo momento sus deberes con la República, demostrando ser un buen soldado y fiel luchador. -Lo que le comunico para que se sirva trasladarlo a sus familiares.-¹⁴

En Josep Anguera vestit de soldat.
Font: Gabriel Anguera

Segons el llibre de reclutament de "mozos del reemplazo de 1936" de l'Ajuntament d'Esparreguera, en Josep Anguera, el dia 10 de setembre de 1940, encara no té resolt l'expedient ja que es troba en un "Batallón de Trabajadores". La mateixa informació es repeteix a la fitxa de reclutament que poden veure més avall¹⁵.

Fitxa de reclutament de l'Ajuntament d'Esparreguera Font: AMES

¹³ En resposta a l'escrit d'alcaldia, amb data del 25 de juny del mateix any. AMES (correspondència)

¹⁴ Carta de l'alcalde d'Esparreguera a Josep Anguera i Pino. Correspondència AMES.

¹⁵ Fitxa de reclutament. AMES.

En acabar la guerra, el nostre represaliat va estar pres a treballs forçats en una base naval, concretament al *Batallón de Trabajadores Especialistas (Automóviles)* destacat a Zorroza, Bilbao¹⁶.

Els presoners de guerra eren tots aquells que procedien de l'Exèrcit republicà que no tenien encara cap condemna i que es trobaven en un camp de concentració mentre esperaven ser classificats segons el grau de responsabilitat que li atribuïen diversos informants i també les autoritats locals del moment. Aquests treballs forçats tenen una justificació de redempció, com ens indica l'historiador investigador sobre la Guerra Civil, Juan Carlos García Funes¹⁷:

En la justificación de los trabajos forzados encontramos un retribucionismo que enlaza bien con el militarismo de los vencedores, ya que se argumentaba que los vencidos y sometidos pagarían con su trabajo la destrucción que supuestamente habrían ocasionado durante la contienda y, además, el castigo penoso formaba parte de la larga tradición disciplinaria del ejército.

Com que el Josep era ajustador i muntador va ser destinat al batalló abans mencionat. Tot i que estava presoner, tenia força llibertat. Segons el seu fill i testimoni del nostre projecte, en Gabriel Anguera, al seu pare li agradava molt el cant i sempre que podia sortia a escoltar alguna sarsuela a Bilbao. Tot i així, quan sortia, havia d'anar amb un mono blau amb la insígnia del camp de treball. El seu fill també ens recordà que posteriorment es va estar al camp d'Organyà i que aleshores podia sortir per portar la roba a rentar. Segons identifiquen Josep Maria Solé i Joan Villarroya¹⁸, el camp d'Organyà era classificat com a "Campo de Trabajo número 4" i era un camp d'accessoris o mòbils, instal·lat originàriament a Concabella (Segarra) i, més tard, traslladat a Barbens (Urgell)¹⁹.

Al llistat de lleves d'Esparreguera per a ser tallat, se'l considera útil per al servei militar en data del 3 de novembre de 1940²⁰, però en aquell moment es trobava "Encartado en libertad provisional". El nostre testimoni ens explicà que quan va tornar, el Josep va anar a la presó. Primer va estar al Palau de les Missions i després a la presó Model de Barcelona.

Segons dades extretes de l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat, entre d'altres acusacions, no demostrades al judici, tenia la d'haver format part del Comitè de Milícies Antifeixistes d'Esparreguera. Ens ha estat difícil d'esbrinar el temps del seu empresonament ja que si mirem el llistat publicat pel Centre d'Estudis Comarcals del

¹⁶ Llistat de la lleva de l'any 1936 d'Esparreguera. AMES.

¹⁷ GARCÍA FUNES, Juan Carlos (2014), *Trabajos forzados en el territorio castellano-leonés (1937-1942)*. Universidad Pública de Navarra. Comunicació al XI Congreso Internacional de la AEHE .

¹⁸ Citats per Francesc Badia (2001) a *Els camps de treball a Catalunya durant la Guerra Civil, 1936-1939*; Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pàg. 59-60.

¹⁹ Aquest camp de treball va ser creat pels republicans i, posteriorment, fou aprofitat per l'exèrcit franquista.

²⁰ Fitxa personal de Josep Anguera Buixeda de la lleva de 1936 (AMES).

Baix Llobregat, dins del Memorial Democràtic²¹ hi ha dues persones que són les mateixes. Per un cantó tenim en Josep Angueda (una errada de transcripció del primer cognom i el segon no l'hi posa), i per l'altre hi ha el Josep Anguera Buixeda. Segons aquestes dues fitxes, el 21 de gener de 1941, va entrar a la presó de Sant Feliu i en sortí el 8 de febrer de 1941 per anar a la presó Cel·lular de Barcelona. A l'altra fitxa cita els cognoms sencers i correctament, Josep Anguera Buixeda i hi trobem les dades següents: va entrar a la presó Model als 25 anys, nascut i resident a Esparreguera, solter, ajustador –aquest detall també el trobem a la primera fitxa–. Entrà en aquesta presó el dia sis de juliol de 1940²², acusat de rebel·lió, amb una condemna de cadena perpètua. A la revisió de condemna va obtenir una pena de 20 anys i un dia. Va sortir de la Model l'any 1941 (no indica el mes) perquè fou indultat.

El seu fill Gabriel ens contà que a la Model no hi va estar massa malament per la tipologia dels presos que hi havia; ell parlava d'una de les galeries com a galeria de comuns però que tenien poca relació amb ells, tot i així la presó estava sobresaturada de presoners. En una cel·la, que era per dues persones n'hi dormien dotze, fins i tot n'hi havia algun que dormia sobre el forat de la latrina. El Josep li havia comentat al fill: "si t'aixecaves per alguna cosa, ja havies perdut el *puestu*"²³.

El Josep Anguera havia explicat al nostre testimoni, el seu fill, que a la Model solia cantar en unes determinades festes i també en alguna missa especial. Això li havia servit en més d'una ocasió per aconseguir que la seva xicota, la Paquita Musté Jornet, el pogués visitar més sovint del que era habitual. Aquest fet, que el Josep era baríton i que cantava sovint, també ens l'explicava en Murà²⁴ –que va coincidir amb ell a la presó Model.

Per perfilar una mica més sobre el nostre represaliat, direm que en Josep Anguera, malgrat el seu amor pel cant –també havia estudiat piano amb la Paquita Monné –una altra esparreguerina que es va haver d'exiliar a França– no acostumava a cantar en públic; el seu fill ens recorda que l'única vegada que va sentir cantar el seu pare en públic va ser a la celebració de la comunió del fill gran del Francesc Closes²⁵, que segons en relatà la que aleshores era la seva xicota, Teresa Simó, eren amics i havien coincidit també a la presó Model.

²¹ Memorial Democràtic, cercador de víctimes: <http://www.memorialbaixllobregat.cat/> data de l'última consulta, 22 de febrer de 2020]. Aquestes dades es van extreure de l' Arxiu Comarcal del Baix Llobregat.

²² Arxiu Nacional de Catalunya (fons de la presó Model), Llista de reparació jurídica de víctimes del franquisme (1938-1978) segons la Llei 11/2017.Consell de guerra, Sumaríssim, núm. de causa: 025322.

²³ Entrevista a Gabriel Anguera Musté a Esparreguera el mes de febrer de 2020, per Blanca Mampel i Joana Llordella.

²⁴ Murà, Enric: Document extret de les entrevistes a l'Agustí Murà. Data i lloc de dues entrevistes: Esparreguera, 2007. Títol Projecte: MEMORIAL DEMOCRÀTIC DEL BAIX LLOBREGAT. DE LES EXPERIÈNCIES PERSONALS A L'ÈXIT COL·LECTIU. Entrevistadores: Joana Llordella Zamora i Blanca Mampel Ayuso. Transcriptora: Neixé Castellano. <http://www.memorialbaixllobregat.cat>

²⁵ Closes, Francesc: Document realitzat dins del projecte: Memorial Democràtic del Baix Llobregat; de les experiències personals a l'èxit col·lectiu. Entrevistadores: Joana Llordella i Blanca Mampel.

Persones entrevistades: Teresa Simó Romeu, 17 d'octubre de 2008, Esparreguera. Transcriptores: Joana Llordella i Blanca Mampel. Núria Juanpere, 7 de juliol de 2009, Esparreguera. Transcriptora: Carme Valero.

A l'expedient de la Causa General d'Esparreguera²⁶, redactada l'any 1942, en Josep Anguera hi apareix com a sospitós d'haver participat l'any 1936, en la mort d'un esparreguerí del *Centro Local de Derechas*, juntament amb molts altres esparreguerins. El cert és que en aquest document no hi ha cap prova d'algun testimoni que verifiqués l'acusació. El seu fill ens contà que el seu pare va tenir la sort que uns pagesos que venien a vendre al mercat d'Esparreguera havien vist com dues persones disparaven contra la víctima. Ells no sabien qui eren però estaven segurs que no era en Josep Anguera ja que aquest era més alt i corpulent que no pas cap dels que havien comès la mort. Per altra banda, l'àvia del Gabriel Anguera li contà que una veïna havia passat per davant de casa seva i li havia preguntat pel Pepito (aquí es refereix al Josep Anguera) i ella li va respondre que encara dormia. Aleshores la senyora li va dir que millor que no sortís perquè allà baix hi havia un mort al mig de la carretera.

Segons el seu fill, en el moment del judici alguns d'aquests testimonis van declarar a favor d'ell i també una persona que havia estat capellà a Esparreguera en aquella època.

Per què va declarar un capellà a favor del Josep Anguera? Segons el nostre testimoni:

(...) els del Comitè tenien amagat el capellà d'Esparreguera en una casa i el tenien d'escrivent. Havia sentit a dir que dues dones solteres el tenien amagat a casa seva. Algú va veure que en aquesta casa hi havia calçotets estesos i algú es va *xivar*. Aleshores van venir els de la Torrassa a buscar-lo. Els van dir que el lliuressin, que sabien del cert que estava allí. Anaven armats. El meu pare li va dir al capellà, no vénen per nosaltres, vénen per tu. Nosaltres no els deixarem però ja veurem què passa. Li van donar una pistola, però ell no la volia. Li van dir: Fes el que vulguis però si se'ns carreguen a nosaltres després se't carregaran a tu. Els altres, en no trobar el capellà, van dir que ja ho pagarien i van marxar²⁷.

Per altra banda, també hem trobat informació sobre aquest excapellà, al llibre de Souchy i Folgare:

De los tres curas que había en la población, dos pusieron tierra de por medio, huyeron lejos, y uno de ellos, por cierto el más joven, permaneció en la localidad retirado en una casa. Fue descubierto por los camaradas; entonces puso de manifiesto las influencias familiares que presionaron sobre su voluntad, hasta el extremo de inclinarle a la carrera eclesiástica.

Actualmente, desposeído de los hábitos negros, símbolo del oscurantismo, el ex sacerdote está en el Departamento de Guerra y es uno de los más activos y entusiastas camaradas que labora en pro de la causa revolucionaria²⁸.

Familiars de la persona assassinada ens van comentar que la seva mort d'aquesta era més una venjança personal per un tema relacionat amb una feina a l'escorxador

²⁶ *Causa general de la revolució marxista de Barcelona y su provincia*. Pieza primera. Núm. 196. AHN, Causa General, 1597. Exp.8.

²⁷ Entrevista a Gabriel Anguera Musté a Esparreguera el mes de febrer de 2020, realitzada per Blanca Mampel i Joana Llordella.

²⁸ SOUCHY, A. FOLGARE, P. (1977). *Colectivizaciones. La obra constructiva de la revolución española*. Barcelona: ed. Fontamara. Serie Ibérica. Pàg. 188.

d'Esparreguera que no pas per una qüestió revolucionària. En tot cas, Ramon Bardés²⁹, escriptor republicà esparreguerí que va viure a Esparreguera fins que va haver de marxar a la guerra, relatava:

La mala bèstia ha estat desfermada...I ara corre, lliure, per tot arreu!
Ara ja se sap que, tant a l'un bàndol com a l'altre, la gent es dóna caça i es mata per un no res...

Un fet curiós és que en el moment del judici –sempre segons la memòria del seu fill Gabriel– es va presentar un aval a favor del nostre represaliat i un altre d'acusatori, ambdós signats per l'alcalde del moment.

Mentre en Josep Anguera estava a la presó –també quan estava al camp de treball d'Organyà– el visitava la seva xicota perquè aquesta ja havia retornat de l'exili. En total va estar tres anys i mig presoner.

El retorn a la vida quotidiana

El Josep Anguera i la Paquita Musté festejaven quan ell va marxar a la guerra i es van trobar que, en finalitzar aquesta, ella va haver d'exiliar-se amb la família a França. No serà fins passat un temps que ella retornarà i ell sortirà de la presó i formaran una família.

Quan el Josep va sortir de la Model va buscar feina fora d'Esparreguera, tot i que la família sempre hi va viure. Treballarà a Sabadell i, segons ens explicà el seu fill, el seu pare marxava el dilluns al matí a peu cap a Olesa, allí agafava els autocars de la "Viuda", que en deien (es refereix a l'empresa Transports Generals d'Olesa), i anava fins a l'estació del Nord, situada a uns 3 km d'aquesta població; d'allí agafava el tren fins a Sabadell. El dimecres tornava a Esparreguera per a estar amb la família i el dijous al matí tornava a marxar. El dissabte al migdia tornava altra vegada. Més endavant, es va comprar una Vespa i aleshores va poder fer el trajecte d'Esparreguera a l'Estació del Nord amb moto. Com que va fer aquest trajecte durant tants anys, va fer amistat amb el cap d'estació i aquest li deixava aparcar la moto a l'hangar. El Josep feia de muntador i per això es desplaçava sovint a treballar a diversos llocs d'Espanya, fins que es va posar a treballar a l'empresa esparreguerina Metal·lúrgica El Bruc (va ser el segon treballador que hi va entrar), que estava situada on actualment hi ha l'escola Roques Blaves.

Segons el seu fill Gabriel, el seu pare no se l'identificava amb cap partit i durant molt de temps anava dient que de política ja n'havia tingut prou, al final, però, es va afiliar a ERC durant la transició democràtica. Això no vol dir que en realitat no hagués tingut interès per la política ja que el nostre testimoni recorda haver escoltat Ràdio Pirenaica a casa seva, amb els xiulets de la ràdio: (...) *la intervenien sovint, i havien d'estar amb l'orella enganxada a la ràdio perquè la posàvem baixeta perquè no se sentís des del carrer*³⁰.

²⁹ BARDÉS, Ramon (1985) *Uns de nosaltres I (1936-1939)*; Nova biblioteca sabadellenca, Sabadell, pàg. 32.

³⁰ Entrevista cit. a Gabriel Anguera Musté .

El seu germà Miquel Anguera sí que va ser membre d'ERC durant l'època republicana ja que a la revista local "Catalunya"³¹, publicada el dia 30 de juny de 1937 trobem un article titulat "Joventut d'Esquerra Republicana de Catalunya-Estat Català" on es parla de la reorganització del partit amb miras a millorar en diversos aspectes, tot essent conscients del paper que la joventut nacionalista catalana representaria en un futur. Hi ha un llistat de joves d'Esparreguera enquadrat en un Secretariat on hi apareix el nom de Miquel Anguera com a Secretari de Pioners.

La guerra havia afectat profundament per sempre al nostre represaliat:

El pare era un home molt estricte, a vegades amb mal geni, crec que li havien trencat la joventut i això el va marcar per sempre. No m'havia donat mai ni una bufetada, però només amb una mirada ja el creia.³²

En Josep Anguera era catalanista i molt amic d'altres nacionalistes reconeguts a Esparreguera, com ara en Francesc Closes o en Fons. Una anècdota és el que ens contava el seu fill *Per qüestions de feina del pare, jo havia de néixer a Madrid, però el meu pare no va voler que el seu fill fos madrilenyo*³³. Segons el mateix testimoni, en realitat, *mai es va voler posar en política*³⁴. El sogre del Josep Anguera, en Miquel Musté³⁵, sí que estava implicat en política ja que va ser president del Sindicat Agrícola d'Esparreguera (situat al carrer d'Antoni Sedó, núm. 50), era de la Unió de Rabassaires³⁶, va ser regidor de l'ajuntament republicà d'Esparreguera i havia estat afiliat a la CNT i després a la UGT; per aquest motiu va patir l'exili i també la seva filla, la que seria l'esposa del Josep, na Paquita Musté³⁷. En Gabriel, el nostre testimoni, ens relatava³⁸:

Primer va marxar l'avi, sol, el Musté, que ja havia estat pres pels Fets d'Octubre al barco l'Uruguai. Després, l'àvia, la mare i la tieta Rosita. La meua mare era joveneta, potser tenia 19 o 20 anys; quan va marxar el meu pare a la guerra es van prometre. Van estar a la platja d'Argelers, hi van anar la meua iaia, la mare, la tieta, una tia que era soltera que vivia amb la iaia, la tia Corona –que devia ser revolucionària també– i que vivien al carrer de Montserrat. Molts anys, els pares van viure de lloguer en una casa al carrer de les Hortes.

³¹ Revista "Catalunya": *Joventut d'Esquerra Republicana de Catalunya-Estat Català*, pàg. 7 (30-07-1937). Font: Josep Maria Llopart.

³² Entrevista cit. a Gabriel Anguera Musté.

³³ Entrevista cit. a Gabriel Anguera Musté.

³⁴ Entrevista cit. a Gabriel Anguera Musté.

³⁵ Es pot trobar la seva biografia dins del projecte "Memorial Democràtic del Baix Llobregat. De les experiències personals a l'èxit col·lectiu". Entrevistadores: Joana Llordella i Blanca Mampel.

³⁶ Sindicat de viticultors no propietaris sorgit a Catalunya l'any 1922.

³⁷ El Miquel Musté estava casat amb Carme Jornet Montañà, nascuda a Olesa de Montserrat (23/09/1896) i era obrera tèxtil de S.A. Sedó, en cta. Tenia dues filles, la Paquita (17/04/1920) i la Rosa (04/11/1926). La Paquita, abans de l'exili, treballava a J. Montané Font S.L. i sabia llegir i escriure. Amb ells vivia la seva tia Corona (25/05/1898), germana soltera del Miquel, que treballava a S.A. Sedó, en cta. Aleshores la família vivia al carrer de Sant Antoni, 48.

³⁸ Entrevista cit. a Gabriel Anguera Musté.

hace unos días igual que nuestra tía de Barcelona
 lo siento mucho es lo que me asusta mas, el día en que
 vendremos : no encontrar toda la familia, también es verdad
 lo del amigo Musté, su cuñado Carlos Garcia, nos lo
 escribió, pobre amigo después de sufrir tanto, después de
 haber pasado tantas cosas, ... tener que morir lejos de
 la familia, lejos de los seres queridos es horrible eso, noso-
 tros no nos lo podemos sacar de la cabeza no hay un mo-
 mento que no lo nombremos, que vamos hacer... la vida es así
 es lo que me sabría mas mal morir lejos de mi tierra querida.

L'Agustí Jorba, l'últim alcalde republicà d'Esparreguera, escriu a la seva família d'Esparreguera des de Santa Livrade (França) 3-5-1942 i fa referència al patir de la família Musté a França. Font: Joana Llordella.

Abans ens referíem a una de les qualitats que hom destacaria del nostre represaliat, que és l'habilitat pel cant. Així, la Núria Juanpere Roselló³⁹, una testimoni del nostre projecte, cunyada del germà del Josep Anguera, ens explicava:

De l'Anguera sé que sabia molt de cantar, era baríton. Sabia molt de cantar, aquest noi, i va ser en un camp de treballadors molts anys. Molts anys, va estar en un camp de treballadors, un camp que hi ha... cap a... cap a Vic i cap a aquests *puestos*. Va estar molts anys en un camp de treballadors.

El Josep Anguera amb els amics d'Esparreguera.

³⁹ Entrevista a Núria Juanpere Roselló, el 7 de juliol de 2009 a Esparreguera. Dins del projecte "Memorial Democràtic del Baix Llobregat. De les experiències personals a l'èxit col·lectiu". Entrevistadores: Joana Llordella i Blanca Mampel. Transcriptora: Carme Valero Brullas.

El conflicte sindical d'Esparreguera durant la Guerra Civil

Segons llegim en un informe de l'Alcaldia d'Esparreguera del 4 de febrer de 1937⁴⁰, quan es va produir la resposta al cop d'estat militar de 1936, les forces obreres d'Esparreguera estaven dividides en tres faccions, CNT, Moviment d'Oposició i un Sindicat Autònom de caràcter feixista; aleshores es formà el Comitè d'Enllaç o de Milícies on hi participaran la CNT i el Moviment d'Oposició (a més ERC i Unió de Rabassaires).

No totes les forces representades a l'Ajuntament d'Esparreguera l'any 1936 acceptarien l'hegemonia del sindicat anarquista i, fins i tot, alguns posarien traves al procés de col·lectivització de Manufactures Sedó. Per altra banda, la UGT reclamava la seva representativitat com a nou sindicat a Esparreguera.

Segons ens relatà en Carles Jorba⁴¹, –un dels treballadors fundadors de la UGT a Esparreguera–, a principis de 1937 s'havien produït enfrontaments, bàsicament, entre ERC i la CNT. Aquest enfrontament no es resolrà fins al reconeixement del nou sindicat de la UGT. La UGT agrupava aquells sectors de la societat partidaris d'incloure la petita burgesia per la causa de l'antifeixisme; amb això coincidia amb el PSUC. En realitat el que els preocupava era l'hegemonia de la CNT, conflicte que encara era més patent en la fàbrica Manufactures Sedó, que era l'empresa amb més treballadors en aquell moment a Esparreguera.

El Sindicat Fabril i Tèxtil de la UGT d'Esparreguera, estava situat al carrer Montserrat núm. 7 i en coneixem diversos presidents, com ara l'Agustí Jorba o en Magí Sardà (1938). Alguns dels fundadors de la UGT a Esparreguera serien antics dirigents del Sindicat d'Oposició de la CNT; el nou sindicat serà defensat per membres del PSUC i, tot i que no era clar des del principi, també ho farà ERC.

En l'escrit del **17 de desembre de 1936** que el sindicat de la UGT d'Esparreguera feia arribar al poble treballador d'Esparreguera i que anava signat pel Josep Anguera, entre altres militants sindicalistes, es posava en evidència allò que ells havien previst feia pocs mesos, en formar-se la nova central sindical de la UGT⁴², filla del moviment d'oposició a la CNT. Què era allò que els preocupava als sotasignats? Doncs, que el pacte que els seus representats sindicals havien fet amb la CNT acabaria sent una fusió. Tot i això havien trobat una solució:

⁴⁰ Informe sobre la divergència sindical d'aquesta Vila. Presidència del Consell Municipal. AMES.

⁴¹ Lamentablement no podem afegir l'entrevista ja que es va incloure en un treball universitari efectuat l'any 1977, que es lliurà al professor d'Història Contemporània, Miquel Izard, i que ens ha estat impossible de recuperar després de tants anys.

⁴² L'entrevista a l'Agustí Murà ens explicava referint-se al local de "Les Canyes": *Allí es van barallar la CNT i la UGT, van volar les cadires i als punys. Era abans de la guerra, l'any 1931-32.* En aquesta entrevista també ens va comentar que va coincidir a la presó Model amb el Josep Anguera. MURÀ, Enric: entrevista, dins del projecte "MEMORIAL DEMOCRÀTIC DEL BAIX LLOBREGAT. DE LES EXPERIÈNCIES PERSONALS A L'ÈXIT COL·LECTIU. Esparreguera, 2007. Entrevistadores: Joana Llordella Zamora i Blanca Mampel Ayuso. Transcriptora: Neixé Castellano. <http://www.memorialbaixllobregat.cat>.

Un casament a desgrat d'un dels dos que hi prenen part, té que donar forçosament un resultat nul. I això és el que ha passat amb el casament obligat *per els* que es deien pares de la UGT. Però, com que des del 19 de juliol, els divorcis són una cosa senzillíssima, aquest s'ha operat ja, i veiem com una gran part de la família proletària d'aquesta vila està divorciada per complert.⁴³

En aquest escrit, els sotasignats es mostren disconformes amb les decisions que pren el Consell d'Empresa de la Fàbrica Sedó, tampoc accepten les amenaces que en algun cas insinuen que s'han produït; en tot cas, manifesten que "una gran part del proletariat *recel·la* dels seus dirigents sindicals" i que "Anem doncs a la formació immediata de la Unió General de Treballadors". També és cert que en aquest manifest dirigit als "camaradas" no volen tenir problemes amb la CNT, la central sindical dominant en aquell moment:

Esperem que els camarades de la CNT es faran càrrec que nosaltres no volem la desunió del proletariat, ans al contrari, s'ha demostrat que la desunió existeix avui, i que amb el pacte signat entre les dues centrals sindicals CNT i UGT, es poden establir fermes lligams que facin possible una bona entesa fins a arribar a l'esperada fusió de CNT i UGT, en una sola sindical".⁴⁴

La publicació d'aquest manifest –també hi havia components de la Corporació Municipal– on s'anunciava la creació de l'organització sindical UGT va motivar una reunió de la Corporació, a instàncies de la CNT, en la qual el sindicat anarquista manifestava la conveniència que no es dividís la classe obrera amb la creació d'un nou sindicat a la vila.

Com a conseqüència, els treballadors que van signar el manifest no van ser admesos a les fàbriques Manufactures Sedó S.A. ni a J. Montané Font S.L. L'entrada de les fàbriques estava barrada per persones armades cosa que va fer ampliar encara més el conflicte.

El **2 de gener de 1937**⁴⁵, la CNT convoca un ple extraordinari on s'acusa alguns partits polítics de frenar la col·lectivització de la fàbrica Sedó i assenyala el PSUC com a principal culpable. És així com aquest sindicat proposa convocar una assemblea del poble per assegurar la confiança cap als dirigents d'aquest sindicat. El PSUC respon que no s'han oposat com a partit a la col·lectivització i creuen necessari crear la UGT a Esparreguera. La CNT protesta al·legant que aquesta proposta va en contra dels pactes establerts per al no establiment d'un nou sindicat on ja n'hi hagués algun altre. ERC, tot i estar d'acord amb la llibertat sindical pel fet de ser més democràtic, accepta que es continuï amb un sol sindicat, la CNT, per no crear més problemes. Malgrat tot, sabem perfectament de membres d'ERC que eren partidaris de la UGT, com per exemple, l'Agustí Jorba, que fou regidor d'Esparreguera en el període republicà i alcalde d'Esparreguera l'any 1938 fins que es va haver d'exiliar.

⁴³ *Al poble treballador d'Esparreguera*, UGT, 17-12-1936. AMES

⁴⁴ *Al poble treballador d'Esparreguera*, UGT, 17-12-1936. AMES

⁴⁵ Llibre d'Actes de l'Ajuntament (1936-1938). AMES

El **4 de gener de 1937**⁴⁶, en un Ple municipal, sota la presidència de l'alcalde Miquel Galceran i Jorba, se celebrà la sessió extraordinària convocada per iniciativa d'ERC. En aquesta acta s'explica que el motiu de la reunió era la de "desfer el malestar que existeix des de la setmana anterior arrel de les sessions extraordinàries dels dies 17 i 19 de desembre proppassat, sobre la creació d'una nova sindical i concedir la llibertat de sindicació".

El regidor d'ERC, Llacuna, expressava en aquesta sessió que la col·laboració del partit estava supeditada a:

(...) les possibles coaccions sostingudes per la CNT i, com sigui que aquestes amenaces s'han produït per mitjà de gent armada que se situà a les portes d'entrada a la fàbrica Sedó i privant de practicar el treball habitual de determinades persones durant alguns dies consecutius, presenta la dimissió global de tots els càrrecs que la dita Organització política ocupa dintre l'actual Corporació. Censura, *además*, les dites provocacions i estima que el Conseller local de Defensa no havia de permetre-les.

En aquesta sessió també presentava la dimissió en Miquel Musté per la Unió de Rabassaires. En Jordà, del Partit Socialista Unificat, s'expressa en el mateix sentit, demanant la llibertat de sindicació; en Pàmies, del POUM considera que aquestes dimissions signifiquen que aquests representants han de ser substituïts per altres dels mencionats partits dimissionaris i que ell no dimitirà. Tampoc dimitirà Esteve Ribera representant de la CNT.

Un altre representant de la CNT al consistori, en Castellví, acusarà al Partit Socialista de no haver obrat correctament en fer públic el manifest propugnant la creació de la UGT a Esparreguera sense l'autorització de la Conselleria local de Defensa.

El mateix dia d'aquest ple, el 4 de gener de 1937, el Centre català Republicà, envia un escrit, signat pels representats de l'Ajuntament dimissionaris i pel secretari d'aquest partit, Joan Termes, a l'Honorable Conseller de Seguretat Interior de la Generalitat de Catalunya. En aquest document s'exposa la situació que viu Esparreguera i adverteix de la possibilitat que la població visqui problemes d'ordre públic⁴⁷.

El mateix dia, Francesc Elena, Jacint Hierro i Joan Jordà, representats del Partit Socialista Unificat de Catalunya a l'Ajuntament d'Esparreguera envien un escrit idèntic al que hem expressat anteriorment a l'Honorable Conseller de Seguretat Interior.

⁴⁶ Acta de la sessió extraordinària celebrada per l'Ajuntament d'Esparreguera. AMES.

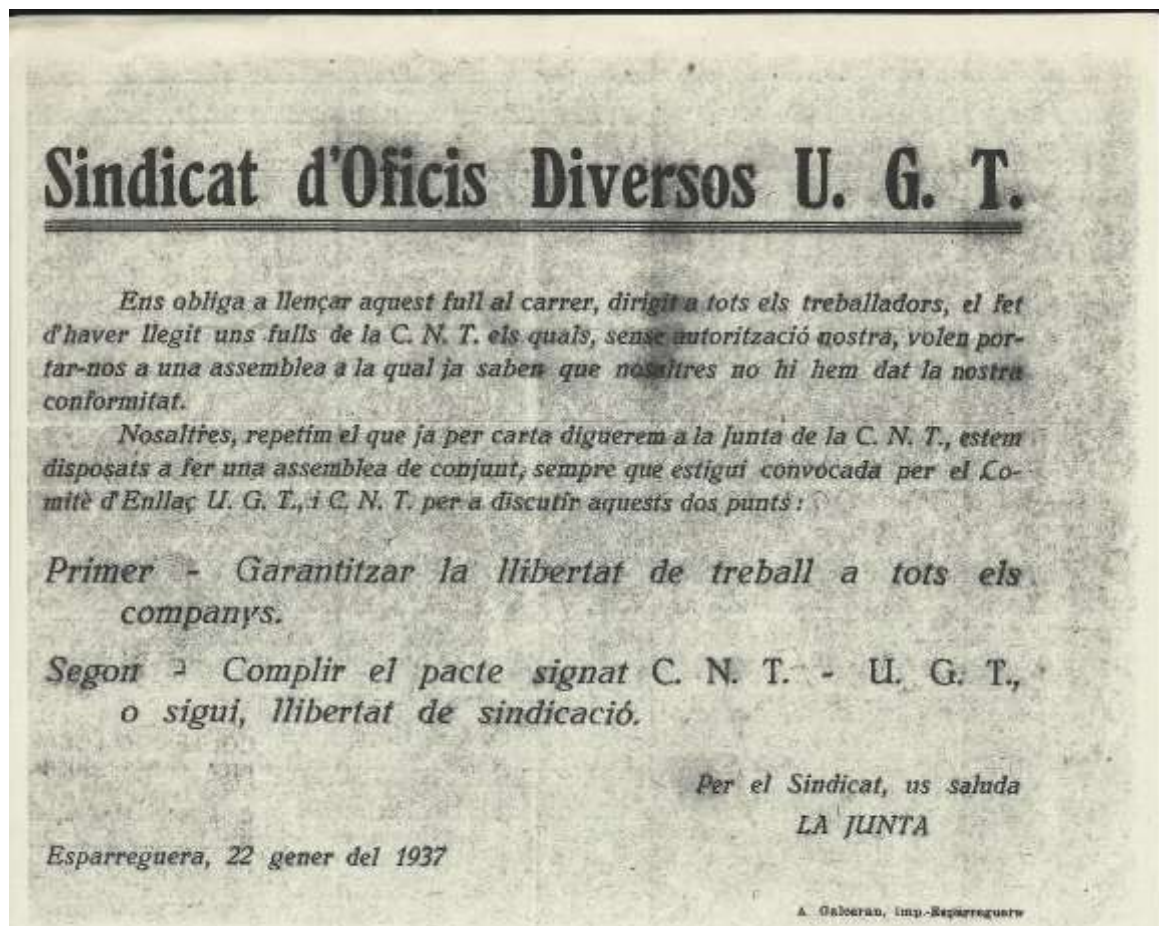
⁴⁷ Carta d'ERC d'Esparreguera l'Honorable Conseller de Seguretat Interior de la Generalitat de Catalunya. AMES.

En Josep Paz i en Miquel Musté, com a secretari de la Unió de Rabassaires d'Esparreguera enviaran a la Conselleria un escrit equivalent.

El **14 de gener de 1937** els consellers d'ERC i la Unió de Rabassaires exposen les amenaces de la CNT cap algun dels seus membres i, tal com havien expressat al ple anterior, dimiteixen. El PSUC també dimitirà i durant dos mesos no es faran plens municipals (aleshores era alcalde en Miquel Galceran i Jorba).

Del **22 de gener de 1937**, hi ha un fulletó informatiu del Sindicat d'Oficis Diversos de la UGT, en resposta a un altre de repartit per la CNT, segons el qual "volen portar-nos a una assemblea a la qual ja saben que nosaltres no hi hem dat la nostra conformitat"⁴⁸. El motiu principal de les desavinences entre les dues centrals sindicals, com podem veure en aquest document, eren la llibertat de sindicació i garantir la llibertat de treball a tots els "companys".

Sindicats d'Oficis Diversos UGT (22-1-1937). AMES

⁴⁸ Fulletó del 22-01-1937. AMES.

El **27 de gener de 1937**, el Sindicat d'Oficis Diversos de la UGT es dirigeix en un altre escrit al poble treballador d'Esparreguera⁴⁹ on s'anuncia un míting sindical, al local de l'Ateneu, amb la participació d'Antoni Beltran, Antoni Olarte, Duran i Rosell i Àngel Estivill, tots ells destacats sindicalistes i polítics del moment. En aquest document podem constatar que es demana la llibertat de sindicació i continuen les desavinences entre la CNT i la UGT:

(...) Nosaltres diem que la UGT pot ésser aquí com és en tots els pobles d'aquesta comarca, sense que per això es ressenti res, perquè per part de tots hi ha la màxima comprensió i cordialitat (...) Si hi ha qui s'entesta per mètodes coercitius en no deixar-nos treballar, allà ells amb la seva responsabilitat.

Sindicat d'Oficis Diversos U. G. T.

Al Poble Treballador

Nosaltres entenem que les coses i fetes que per la seva lògica i evidència no tenen discussió i una d'aquestes és el fet de no voler els camarades de la C. N. T. que a Esparreguera es reconegui la personalitat sindical de la U. G. T.

En primer lloc nosaltres preguntem:

¿Per què no es volgué respectar la voluntat d'una obreira quan acordaren al dissoldre's el moviment d'oposició, ingressar a la U. G. T.?

¿Per què s'els feu aquell greuge?

¿Es que encara hi ha qui creu en ple segle XX, es pot beix la coacció, fer sentir a la gent el que en realitat no es rent?

Nosaltres diem que la U. G. T. pot ésser aquí com és en tots els pobles d'aquesta comarca, sense que per això es ressenti res, perquè per part de tots hi ha la màxima comprensió i cordialitat.

Hi pot ésser com i son avui representats 100.000 treballadors del Fabril i Tèxtil, 71.000 del ram Mercantil, 65.000 metalúrgics i així en altres rams fins a 475.000 afiliats que comté avui la Regional U. G. T. catalana.

Hi pot ésser perquè la U. G. T. és una central sindical legal, i té els seus homes representatius en el Govern.

Hi és i serà perquè sota la bandera de la U. G. T. hi ha molts milers de companys que en tots els fronts lluiten i veuen llur sang per la causa antifeixista i que és la llibertat de tots.

Nosaltres no més volem que es tingui en compte tot això i que s'ens deixi veure'ns representats en la central sindical que ens és més afí.

Nosaltres també reivindicuem la llibertat de sindicació que reconeix el pacte signat entre C. N. T., U. G. T., P. S. U. i F. A. I.

Si hi ha qui a pesar de tot això s'entesta per mètodes coercitius en no deixar-nos treballar, allà ells amb la seva responsabilitat.

Però nosaltres sí que hem de declarar que tenim prou dignitat per a no claudicar davant certs procediments que ja creiem desferats per sempre.

¡Visca la llibertat de Sindicació!

¡Visca la Unió General de Treballadors!

AVUI, dimecres, dia 27, a dos quarts de deu del vespre,
en el local de l'ATENEU

Gran Míting Sindical

en el qual hi pendran part

Antoni Beltran
Antoni Olarte
Duran i Rosell
Angel Estivill

Treballadors, no hi manqueu!!

Esparreguera, 27 de gener del 1937 Deu al Sindicat I. A. HINTA

El Sindicat d'Oficis Diversos de la UGT anuncia un míting a l'Ateneu (27-1-1937). AMES

⁴⁹ Sindicat d'Oficis Diversos, UGT, 27-01-1936. AMES

El **30 de gener de 1937**⁵⁰, la CNT fa arribar al poble d'Esparreguera un manifest on explicava els motius de confrontació, tot argüint que a l'assemblea general de treballadors s'havia quedat que a partir de dia 7 de febrer tothom que volgués treballar havia de presentar el carnet de la CNT i també que va ser aquest sindicat el que en el moment de la revolució contra els feixistes qui va defensar la classe obrera i qui va ocupar càrrecs de responsabilitat i molt perillosos.

El **4 de febrer de 1937** l'alcaldia escrivia amb caràcter d'urgència a la Junta de Seguretat-Secció Comarques tot demanant la seva intervenció en el conflicte sindical ja que temia una greu confrontació entre els obrers de la vila:

Vist el manifest llençat per la CNT anunciant que a partir del proper dilluns dia 7 serà impedit el treball a tots els afiliats de la UGT, en número d'uns 400, sembla. Agrabant aquest cas els dels 30 obrers que des de primers d'any son impeditos de treballar per haver signat el manifest anunciant la continuació de la UGT⁵¹.

El punt màxim de tensió es va produir quan la **segona setmana de febrer**⁵², la CNT no va deixar entrar a la fàbrica Manufactures Sedó els obrers afiliats a la UGT. Del febrer de 1937 tenim un text informatiu-manifest signat pel POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista) i JCI (Organització juvenil del POUM, que adoptà aquesta denominació el 1936 quan es produí la unificació de les joventuts socialistes i comunistes del PCE) on es fa palesa la inestabilitat sindical en aquest període. La competència entre sindicats, especialment entre la UGT i CNT, anaven configurant un malestar entre els sectors que havien dut a terme la col·lectivització. POUM i JCI creien que la unificació sindical s'havia de dur a terme per tal de seguir endavant amb la revolta; el document també esmenta el fet que, *només quan les curses i les guerres fredes entre sindicats s'acabin, es podrà dur a terme una vertadera unió de la força sindical.*

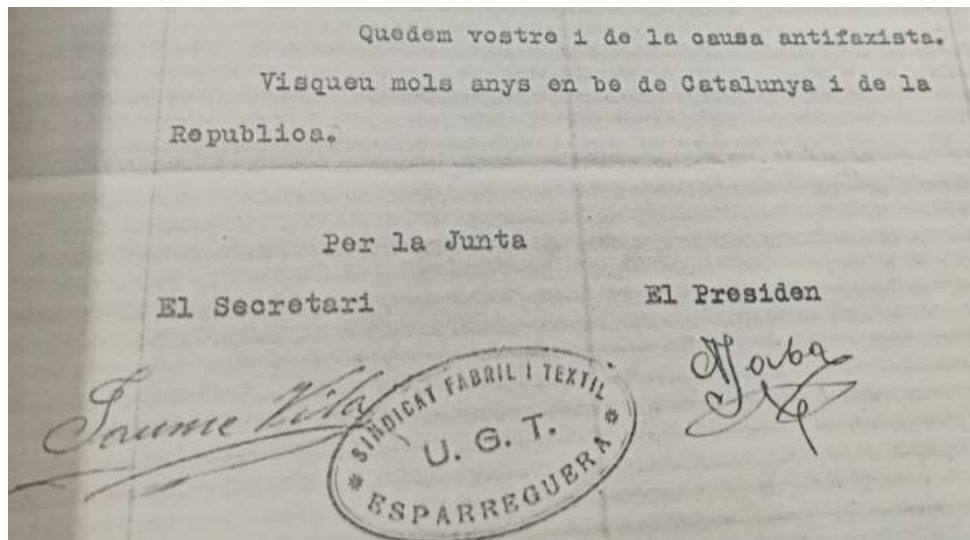
El conflicte entre ambdós sindicats ens el relatà⁵³ Agustí Jorba, que arribà a ser president de la UGT d'Esparreguera, (...) *i un dia es van posar a la porta de la fàbrica – es refereix als treballadors de la CNT– i tots aquells que eren de la UGT, no els van deixar entrar, els van tornar cap a casa.*

⁵⁰ Manifest del Sindicato Único de Trabajadores. Al pueblo productor de Esparraguera.CNT, FAi, AIT. Esparreguera, 30 de gener de 1937. AMES.

⁵¹ Escrit d'urgència de l'Alcaldia d'Esparreguera a Junta de Seguretat-Secció Comarques i al Ciutadà Conseller de Seguretat Interior de la Generalitat de Catalunya (4-2-1937). AMES.

⁵² COBOS, Josep Maria (1989) "La colònia Sedó d'Esparreguera" a AAVV *Col·lectivitzacions al Baix Llobregat (1936-39)*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Biblioteca Abat Oliba, núm. 69; pàg. 103.

⁵³ Entrevista a Agustí Jorba i Alert. "MEMORIAL DEMOCRÀTIC DEL BAIX LLOBREGAT. De les experiències personals a l'èxit col·lectiu." Entrevistadora: Joana Llordella. Supervisió: Blanca Mampel. Data i lloc de l'entrevista: Platja d'Aro, juliol del 1977. Transcriptora: Isabel Valero Brullas.

Segell i signatures del secretari Jaume Vila i president del sindicat de la UGT d'Esparreguera, Agustí Jorba, l'any 1937. Font: AMES

El dia **4 de març de 1937**, la CNT va anunciar el reconeixement de la UGT i va permetre el retorn de tots els treballadors i treballadores a la fàbrica i el cobrament fins i tot del salari dels dies en què no havien pogut treballar.

El **7 i l'11 de març de 1937** el diari *La Humanitat* i el diari *Última hora* publiciten la finalització del conflicte obrer a Esparreguera.

La Humanitat, 7 de març de 1937

El conflicte d'Esparreguera, resolt

**NOTA DEL COMITÈ D'ENLLAÇ
C.N.T.-F.A.I.-U.G.T.-
P.S.U.C.**

En assemblea celebrada el dia 4 pel Sindicat Unic de Treballadors d'Esparreguera i amb assistència de delegats d'aquest Comitè d'Enllaç, es prengueren els següents acords que donen una solució definitiva al conflicte existent en aquella localitat:

Primer. Reconeixement explícit de la personalitat de la U.G.T.

Segon. El proper dilluns es reintegraran al treball tots els que deixaren de fer-ho amb motiu de l'acord anterior de no reconeixement de la U.G.T.

Tercer. En reintegrar-se al treball els companys de la U.G.T. se'ls farà efectiu l'import de la setmana anterior.

Quart. Aquests acords es faran públics per tal de fer conèixer a la classe treballadora el resultat de les gestions portades a cap per tal de solucionar aquest conflicte.

El Comitè d'Enllaç entén que amb aquests acords presos per unanimitat en la dita assemblea del Sindicat Unic de Treballadors d'Esparreguera, resta totalment solucionat aquest conflicte, i espera de les Organitzacions que interpretant aquells acords s'abstinguin de tota mena de manifestacions i propaganda, ja que aquest és l'esperit dels assembleistes que manifestaven llur conformitat en que no podia haver-hi ni vençuts ni vencedors. Esperem que, resolt aquest conflicte, les conseqüències del qual són conegudes per tothom, serviran d'experiència i no es repetiran conflictes d'aquesta naturalesa, que posen en perill la unitat antifeixista i retarden la victòria sobre el feixisme i que les Organitzacions que componen aquest Comitè d'Enllaç tenen el compromís solemne de possibilitar-ne la immediata consecució per a la bona marxa de la Revolució.

La Humanitat, 11 de març de 1937

La victòria d'Esparreguera

També es guanyen guerres, a la reraguarda. Aquestes victòries són obtingudes damunt de la intolerància, del confusionisme.

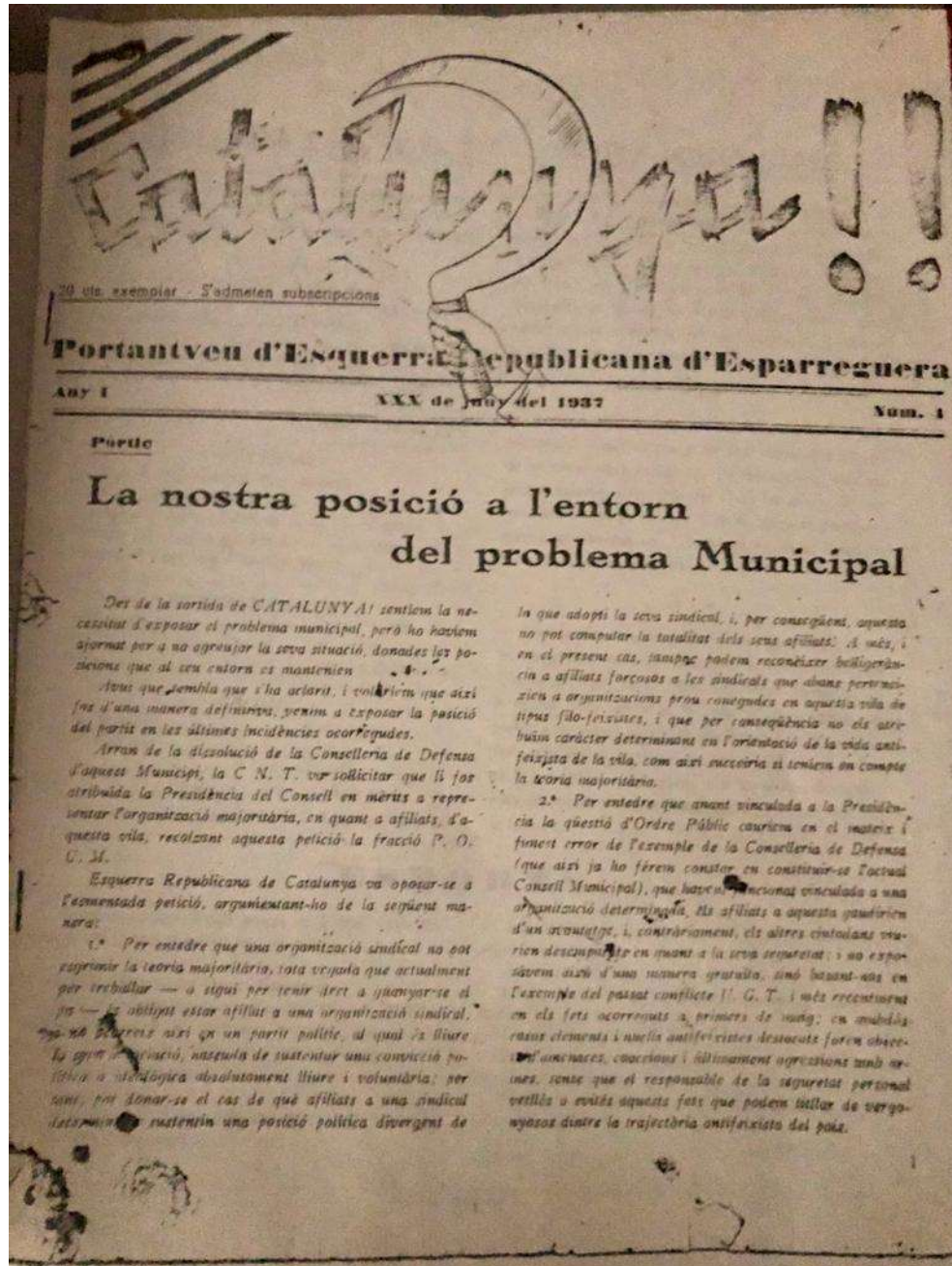
A Esparreguera sorgí un conflicte entre treballadors en el qual jugaven, com a factor màxim, rivalitats sindicals. El conflicte, paradoxalment, brotà quan més es parlava d'unitat, de germanor...

Ara, però, una nota del Comitè d'Enllaç CNT-FAL-UGT-PSUC notifica que el conflicte ha estat resolt amistosament. Tots els treballadors d'Esparreguera veuran reconeguts els seus drets. Si hi hagueren greuges, se'ls ofereix la reparació deguda. I l'afudit Comitè d'Enllaç, ufanós d'haver arribat a una solució, té interès a fer públics els seus acords i espera que el cas d'Esparreguera servirà d'experiència i que "no es repetiran conflictes d'aquesta naturalesa, que posen en perill la unitat antifeixista i retarden la victòria sobre el feixisme i que les organitzacions que componen aquest Comitè d'Enllaç tenen el compromís solemne de possibilitar-ne la immediata consecució per a la bona marxa de la Revolució."

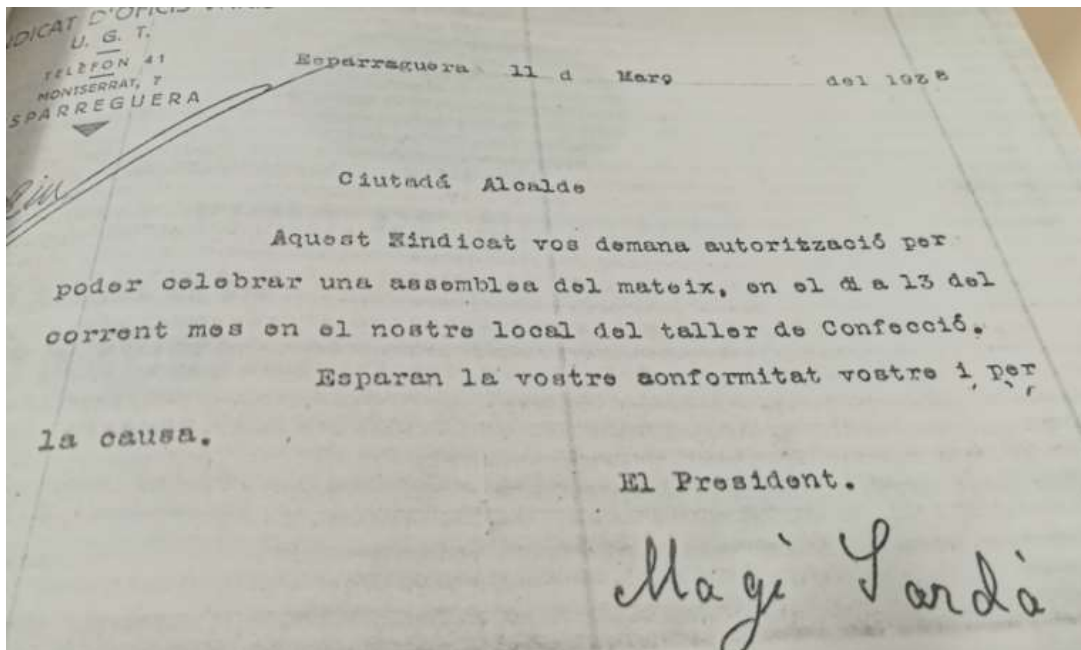
Això és clar. Aquesta solució fa més per la unitat que cinquanta manifestos. Que tothom posi en la seva actuació el desinterès, la bona voluntat i el recte sentit revolucionari que ha inspirat la gestió del Comitè d'Enllaç victoriós a Esparreguera.

Última Hora, 11 de març de 1937

El **16 de març de 1937** se celebrarà un ple municipal on ja no es parlarà més del conflicte entre sindicats perquè la CNT havia reconegut la UGT. Malgrat tot, la problemàtica entre ERC i la CNT continua el conflicte, com podem veure a la portada de la revista "Catalunya!!!" del dia 30 de juny de 1937.

Portada de la revista, "Catalunya!!!", portantveu d'Esquerra Republicana d'Esparreguera.
Font: Josep Llopart.

Escrit de Magí Sardà a l'alcalde d'Esparraguera, com a President de la UGT d'Esparraguera l'any 1938. AMES

La col·lectivització a Can Sedó

Com hem exposat a la biografia inicial, la família del Josep, com la de la majoria d'esparraguerins i esparraguerines, estava molt vinculada a l'empresa Manufactures Sedó d'Esparraguera, una empresa tèxtil de les més importants del país; tant el seu pare i la seva esposa, com ell mateix i un dels seus germans hi havien treballat. El nostre represaliat hi treballà com a manyà una temporada curta, concretament⁵⁴ des del dia 24 de novembre de 1936 fins al 30 de juny de 1938, justament un període peculiar que creiem que cal ressenyar, encara que sigui breument, per entendre les circumstàncies en què es movien els treballadors i treballadores de la vila.

El mes d'octubre de 1936 el govern de la Generalitat aprovava el Decret de Col·lectivitzacions, basat en l'autogestió obrera. Entre d'altres, el Decret afectava aquelles empreses els amos de les quals havien fugit, i aquest és el cas de la família Sedó i la seva empresa. La notícia de la "incautació" oficial de la Colònia Sedó i de les seves dependències va sortir publicada a *La Publicitat* del 16 de setembre de 1936⁵⁵. En aquest context es va crear un comitè d'empresa amb representants de la fàbrica⁵⁶, del despatx central, situat a Barcelona i amb representants de la mateixa empresa però de Rubí, que era també dels mateixos propietaris.

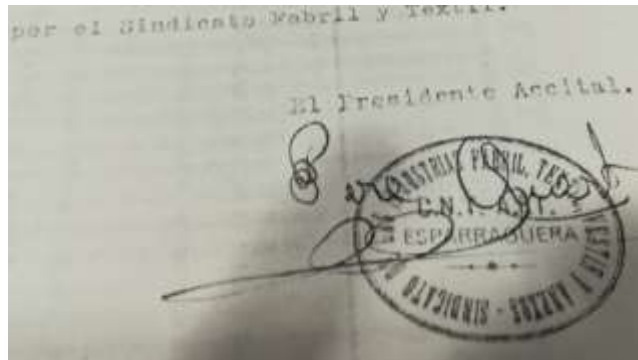
La col·lectivització va ser controlada des de l'inici pel sindicat majoritari, que era la CNT, tot i que s'ha de dir que ens hem trobat amb nombrosos testimonis afilats a ERC que inicialment també eren de la CNT que no es mostren pas crítics amb la col·lectivització

⁵⁴ Segons el llistat de treballadors i treballadores de Can Sedó AMES

⁵⁵ COBOS, Josep Maria (1989), op., cit., pàg. 96.

⁵⁶ SOUCHY, A. FOLGARE, P. (1977), op., cit. pàg. 185.

en si, sinó en la forma en què es va efectuar, i pel desconeixement de l'organització d'empresa per part d'alguns dels seus protagonistes, per exemple, l'Agustí Jorba⁵⁷.

Segell del Sindicat de la CNT

Un testimoni de la col·lectivització de Can Sedó és el que ens ofereixen Souchy i Folgare⁵⁸ en el seu estudi publicat per primera vegada l'any 1937 a les "Ediciones de Tierra y Libertad", reeditat posteriorment a Toulouse per la CNT, que ens dona una visió molt interessant, encara que subjectiva, del que representà la col·lectivització d'aquesta empresa que va poder viure de primera mà el nostre represaliat. Els autors d'aquesta publicació, Souchy i Folgare, eren uns anarquistes alemanys que volien transmetre els que ells vivien en primera persona en visitar diverses col·lectivitzacions d'Espanya.

Quan aquests van visitar Esparreguera aleshores hi havia uns 5.800 habitants i la CNT tenia uns 2.600 afiliats. La branca del tèxtil era la que ocupava el major nombre de treballadors i Manufactures Sedó, CNT –així és el nom que va rebre l'empresa quan es va col·lectivitzar– era la més important en el seu ram a Catalunya ja que tenia 1.800 treballadors. L'empresa Sedó havia tingut molt mala relació tant amb els obrers com amb l'Ajuntament republicà quan va estar governat per les esquerres, així ens ho explicava el que fou alcalde d'Esparreguera, Agustí Jorba Alert, un altre dels nostres represaliats i testimoni alhora:⁵⁹

Durant la meua època que era alcalde, la relació amb el Sedó va ser desastrosa (...) encara que hagués començat la República ell mantenia igual la seva posició dins de la fàbrica. En Sedó era del Partit Radical i va muntar el seu partit a Esparreguera (...). Tots els que fossin del seu partit els hagué pagat més, a mi ja m'havia buscat quaranta vegades; em pagava dues pessetes menys que els altres (...) venia sovint on treballava jo perquè l'atengués o perquè li digués alguna cosa però no ho vaig fer mai. I no em va *despedir* perquè tenia por, ja que aleshores era president del Sindicat de la UGT.

Jo vaig tenir picabaralles amb ell (es refereix al Sedó) abans de la revolució del juliol quan era alcalde. En totes les vagues m'hi veia cada dia (...) es ficava en tot, i la Guàrdia Civil se'l creia més amb ell que no pas a mi fins que vam anant agafant força.

⁵⁷ JORBA i Alert, Agustí (1977). Entrevista cit.

⁵⁸ SOUCHY, A. FOLGARE, P. (1977), op., cit. pàg. 185.

⁵⁹ JORBA i Alert, Agustí (1977). Entrevista cit.

Com dèiem anteriorment, l'Agustí Jorba, en donar-nos la seva opinió sobre la col·lectivització, creia que les col·lectivitzacions eren un bon camí a seguir, però no com es va fer a Esparreguera perquè ells no estaven preparats per dedicar-se a gestionar l'empresa.

Souchy i Folgare també ens donen la seva visió sobre la relació entre els propietaris de la fàbrica i els obrers i obreres:

(...) la acción tenaz de los obreros fabriles contra el poder tentacular de un patrono con un concepto feudal de la sociedad (...). Los obreros tenían que ser mansos, sumisos a los designios del amo (...) y como temía de parte de los obreros que algún día les hicieran pagar caro su despotismo, en la propia fábrica contaba con un retén de la Guardia Civil.⁶⁰

El juliol de 1936, quan comença la Guerra Civil i l'empresa és col·lectivitzada, en Lluís Sedó marxa a Gènova i després passa a la zona Nacional amb tota la seva família, concretament a Sevilla, on hi tenien clients. Allí continuarà la seva activitat empresarial i crearà una fàbrica de teixits de cotó que es deia "La Maria".

En una entrevista efectuada al Xavier Sedó, darrer gerent de l'empresa, li vam preguntar com es va trobar l'empresa quan van retornar a Barcelona, un cop finalitzada la Guerra Civil. La resposta fou la següent:

Sembla que els treballadors i la família s'entenien bastant i consultaven els Sedó de Sevilla què havien de fer. Quan van tornar, van trobar els magatzems plens. Allò era or perquè no hi havia res en aquella època. A més, hi havia l'estraperlo, que feia que el preu del producte –tot i que l'empresa venia als preus establerts– fora del circuit legal s'incrementés notablement. Una peça de roba sortia d'aquí al despatx i al carrer ja valia cinc vegades el seu preu. Van tenir sort de trobar l'empresa com la van trobar perquè moltes de les altres fàbriques estaven buides. Va ser una mostra d'estimació⁶¹.

⁶⁰ SOUCHY, A. FOLGARE, P. (1977), op. cit, pàg. 184

⁶¹ LLORDELLA, Joana (2018) "Parlem amb Xavier Sedó Conde, l'últim gerent de la fàbrica de Can Sedó". Revista 777, Esparreguera.

El nostre informant: Gabriel Anguera Musté

Gabriel Anguera Musté, és fill de Josep Anguera Buixeda i Paquita Musté Jornet; va néixer a Esparreguera l'any 1947, treballà a la indústria tèxtil des dels quinze anys fins a la jubilació. Té una germana més petita, la Josepa Anguera. Vivien al carrer Barcelona núm. 24.

Tant el pare com l'avi –ambdós represaliats– van estar afiliats a ERC i, l'avi, a més, va ser president de la Unió de Rabassaires d'Esparreguera. La seva mare també va estar un temps exiliada a França.